

Izvorni znanstveni rad
UDK 656.6-05 Kolović Matikola, J.
656.612 (450 Venezia=163.42)¹⁷
Primljeno: 18.9.2012.

PERAŠTANIN JOSIP KOLOVIĆ MATIKOLA - KAPETAN MLETAČKIH RATNIH BRODOVA KONCEM 18. STOLJEĆA

LOVORKA ČORALIĆ I MAJA KATUŠIĆ

SAŽETAK: Rad se zasniva na istraživanju zbirke *Provveditori all'Armar*, pohranjene u *Archivio di Stato* u Veneciji. U središtu znanstvene raščlambe jest kapetan Josip Kolović Matikola iz Perasta, zapovjednik mletačkih ratnih brodova *Eolo* i *Fama* koncem 18. stoljeća. Potanko se analiziraju sastavi posade na rečenim brodovima, pri čemu je osobit naglasak upravljen na pomorce zavičajem sa istočne obale Jadrana. U prilogu se donose dijelovi popisa posada na oba ratna broda u vrijeme kada je njima zapovijedao Josip Kolović Matikola.

Ključne riječi: Mletačka Republika, pomorstvo, ratna mornarica, posada, istočni Jadran, Boka kotorska, Perast

Keywords: Venetian Republic, seafaring, naval warfare, crew, East Adriatic, Bay of Kotor, Perast

Peraška obitelj Kolović Matikola

Za malo koji bokeljski, ali i dalmatinski i istarski gradić možemo kazati da je dao toliko utjecajnih obitelji i pojedinaca kao Perast. Obitelji Bane, Bronza, Bujović, Burović, Martinović, Mazarović, Štukanović, Visković, Zmajević i njihovi odvjeci stoljećima su se ubrajali među vodeće istočnojadranske pomorce i trgovce, a njihove su lađe dopirale do najudaljenijih luka Sredozemlja. Umješni ratnici, vjerni podanici *Serenissime*, ali i darežljivi mecene i glasoviti crkveni

Lovorka Čoralić, znanstvena savjetnica u Hrvatskom institutu za povijest. Adresa: Opatička 10, 10 000 Zagreb. E-mail: lovorka@isp.hr

Maja Katušić, znanstvena novakinja u Hrvatskom institutu za povijest. Adresa: Opatička 10, 10 000 Zagreb. E-mail: mkatusic@isp.hr

dostojanstvenici, Peraštani su svojom tek naizgled lokalnom pričom utkali brojne prinose svekolikim sastavnicama povijesti istočnog Jadrana.¹

Obitelj Kolović Matikola jedna je od obitelji čiji se pripadnici, ukupno gledajući, ne mogu svrstati u najelitnije i u historiografiji osobito često spominjane peraške zaslužnike. Njezin je spomen u znanstvenoj literaturi koja se bavi poviješću Perasta i Boke kontinuirano prisutan, ali njezinim odvjecima nikada nije bilo poklonjeno toliko istraživačke pozornosti kao, primjerice, ratniku Vicku Bujoviću, pomorskom piscu Juliju Baloviću, pomorskom pedagogu i učitelju ruskih boljara Marku Martinoviću ili crkvenim dostojanstvenicima Andriji i Vicku Zmajeviću. Razlog tomu dijelom je još uvijek nedostatno korištenje gradiva iz arhivskih ustanova izvan same Boke, kada je riječ o obradi bokeljskih pomorskih tema. Stoga su obitelj Kolović Matikola i njezini zaslužni pojedinci upravo jedan od primjera neopravdano zanemarenih bokeljskih pomorskih tema, ali i - za autorice ovog teksta - dodatno poticajan istraživački izazov.

U povijesti Perasta i Boke obitelj Kolović bilježi se kontinuirano od sredine 17. stoljeća,² ali njezin ogranak Kolović Matikola u vrelima je prisutan tek od konca

¹ O prošlosti Perasta, njegovim zaslužnim rodovima i pojedincima, kao i prinosima Peraštana istočnojadranskoj vojnoj i pomorskoj povijesti u ranome novom vijeku usporedi: Francesco Viscovich, *Storia di Perasto dalla caduta della Repubblica Veneta al ritorno degli Austriaci*. Trieste: tip. Lloyd austriaco, 1898; Miloš Milošević, »Nosoci pomorske privrede Perasta u prvoj polovini XVIII vijeka.« *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru* 7 (1958): 83-134; Pavao Butorac, *Razvitak i ustroj peraške općine*. Perast: Gospa od Škrpjela, 1998; Pavao Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*. Perast: Gospa od Škrpjela, 1999; Pavao Butorac, *Opatija sv. Jurja kod Perasta*. Perast: Gospa od Škrpjela, 1999; Pavao Butorac, *Boka kotorska u 17. i 18. stoljeću - politički pregled*. Perast: Gospa od Škrpjela, 2000; Miloš Milošević, *Pomorski trgovci, ratnici i meceni: studije o Boki kotorskoj XV-XVIII stoljeća*, priur. Vlastimir Đokić. Beograd-Podgorica: Equilibrium-CID, 2003; Lovorka Čoralić, »"U slavu Prejanske Republike": Peraški ratnici - čuvari duždevog stijega.« *Acta Histriae* 8/1-9 (2000) (Prispevki z međnarodne konferencije "Čast: identiteta in dvoumnost neformalnega kodeksa /Sredozemlje, 12.-20. stol.", Koper, 11.-13. november 1999): 87-98; Lovorka Čoralić, »Peraštani u Mlecima (15.-18. stoljeće)«, u: *Stjepanu Antoljaku u čast. Zbornik*, ur. Josip Kolanović. Zagreb, 2003: 199-210; Lovorka Čoralić, »Iz prošlosti Boke: Peraštani i hrvatska bratovština Sv. Jurja i Tripuna u Mlecima.« *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 42 (2004): 273-292.

² Prema našim saznanjima, Tripo je jedan od prvih Kolovića zabilježenih u literaturi. On se ranih pedesetih godina spominje kao trgovački poduzetnik na Krfu (P. Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*: 24). Godine 1654, kao zapaženi sudionici slavne peraške obrane od osmanskog prezivanja ističu se Krsto i Lovro Kolović (P. Butorac, *Boka kotorska u 17. i 18. stoljeću*: 60). Tijekom 18. stoljeća niz odvjetakata obitelji ističe se u pomorskoj trgovini između Boke, dalmatinskih gradova, Mletaka i Albanije. To su, navedimo samo neke primjere, kapetan i trgovački poduzetnik Krsto Vickov, vlasnik brodova *S. Giovanni Battista e S. Anna* i *Madonna del Scarpello* u prvim desetljećima 18. stoljeća (M. Milošević, »Nosoci pomorske privrede Perasta.«: 98; Nikola Čolak, *Hrvatski pomorski regesti / Regesti marittimi croati*, sv. 1. Padova: Centro di studi storici croati, 1985: 74, 85), zatim parun Jakov (zabilježen od 1705.

17. i početka 18. stoljeća.³ Podaci o toj obitelji, odnosno o obiteljskom ogranku, u historiografiji nisu česti, te bilježimo relativno oskudna saznanja o malom broju njezinih članova. Tako se među više spominjanim odvjecima ogranka Kolović Matikola šezdesetih godina 18. stoljeća izdvaja Antun (u literaturi se bilježi i njegov nećak Josip), za kojega se navodi da je aktivno sudjelovao u javnom životu svoga grada i Boke, te je bio osumnjičen za iznošenje kritičkog stava prema sustavu vlasti Mletačke Republike.⁴ U drugoj polovici istog stoljeća djeluje pomorac Matija Kolović Matikola, zapamćen po darivanju glasovitog peraškog svetišta Gospe od Škrpjela zavjetnim darom u srebru 1788. godine.⁵ Istih se godina bilježi i Stjepan Kolović Matikola, kapetan i trgovački poduzetnik čije se djelovanje (novčano poslovanje) spominje u opsežnom inventaru paškog trgovca Grgura Geričića (Jeričića).⁶

do 1734. godine), kapetan fregaduna Matija (zabilježen u Draču 1711), vlasnik tartane Luka (1713), Antun Krstov (kapetan više brodova od 1732. do 1735. godine), Andrija Krstov (1734), Nikola Vickov (1733/36) i drugi (M. Milošević, »Nosioci pomorske privrede Perasta.«: 98-99; N. Čolak, *Hrvatski pomorski regesti / Regesti marittimi croati*, sv. 1: 107-108, 113, 123). Od četrdesetih do osamdesetih godina kontinuirano se može pratiti pomorska i trgovačka djelatnost Nikole Kolovića, vlasnika tartane *Madonna del Scarpello e San Antonio* (1742) i pulake *Maris Stella Diana e San Antonio* (1785), često zabilježena u vodećim lukama na Jadranu (M. Milošević, »Nosioci pomorske privrede Perasta.«: 97-98; N. Čolak, *Hrvatski pomorski regesti / Regesti marittimi croati*, sv. 1: 66, 157, 165-166, 397). Koncem stoljeća, neposredno uoči trajnog silaska *Serenissime* s povijesne pozornice, kao jedan od vodećih predstavnika peraške općine bilježi se Josip Kolović. On će, zajedno s Josipom Balovićem i Matom Čorkom, 20. kolovoza 1796. zastupati svoj grad pred mletačkim Senatom. Tada su, posljednji put u povijesti *Serenissime*, potvrđene vjekovne povlastice peraške općine. Josip Balović i Josip Kolović zabilježeni su kao predstavnici Perasta i 7. listopada 1797, odnosno u trenutku dospijea Boke pod austrijsku upravu. Toga su dana ovi ugledni Peraštani podnijeli grofu Rajmundu Thurnu, austrijskom povjereniku za Boku, pismenu predstavku kojom se od nove vlasti tražila potvrda nekoć ustanovljenih mletačkih povlastica za Perast i njegove stanovnike (F. Viscovich, *Storia di Perasto*: 58-59, 62-64, 75; P. Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*: 45; P. Butorac, *Razvitak i ustroj peraške općine*: 47, 150, 174). U vojnoj povijesti Boke i Mletačke Republike zapaženu ulogu u 18. stoljeću imala su braća Vicko i Josip Kolović, zapovjednici ratnih brodova koji su šezdesetih godina bili namijenjeni borbi protiv sjevernoafričkih gusara. Autorice ovog teksta o tome su pripremile radove »«*Gente di mare della nazione bocchese*»- bokeljske tartane i mletačka vojno-pomorska intervencija u Africi 1766. godine.« (objavljeno 2013. u časopisu *Povijesni prilozi* 32/45: 283-311) i »Peraštanin Vicko Kolović - zapovjednik mletačkih ratnih brodova (druga polovica 18. stoljeća)« (predano za objavu u časopisu *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*).

³ Osim oblika Kolović Matikola, u izvorima se spominje i prezime Matikola Balović i samo Matikola (P. Butorac, *Razvitak i ustroj peraške općine*: 106).

⁴ P. Butorac, *Razvitak i ustroj peraške općine*: 165; P. Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*: 129.

⁵ Piero Pazzi, *Kratki povijesno-umjetnički uvod u Boku kotorsku s osvrtom na Budvu, Bar i Ulcinj*. Venezia: vlastita naklada, 2010: 52.

⁶ U istom se inventaru 1785. godine spominje i kapetan Josip Kolović, bez dodatnog prezimena Matikola. Usporedi: Lovorka Čoralić, »Iz pomorske prošlosti istočnoga Jadrana: tragovima hrvatskih kapetana i paruna brodova u Mlecima.« *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Zagrebu* 19 (2001): 179.

Zadnjih godina 18. stoljeća izvori bilježe i trgovačka putovanja Vicka Kolovića Matikole, kapetana broda kojim se na relaciji Ancona - Genova prevozilo žito (1795), a iste je godine naveden u popisu peraških pomoraca i trgovaca koji doznaju novčanu pomoć za uređenje crkve Sv. Nikole.⁷ Na izmaku 18. i početkom 19. stoljeća u gradskoj se upravi ističe Jakov Kolović Matikola. Godine 1789. obnašao je funkciju suca, a 1808. godine jedan je od četvorice savjetnika gradske uprave (*Savi dell'amministrazione comunale*).⁸

U ovom radu središnja istraživačka pozornost usmjerena je na Josipa Kolovića Matikolu (*Iseppo/Giuseppe Colovich Matticola*), kapetana mletačkih ratnih brodova *Eolo* i *Fama* u zadnjim godinama opstojnosti *Serenissime*. Rad se zasniva na istraživanju i raščlambi gradiva iz *Archivio di Stato* u Veneciji, točnije, zbirke koja se odnosi na mletačku državnu magistraturu ratne mornarice (*Provveditori all'Armar*). Ta je magistratura utemeljena šezdesetih godina 15. stoljeća, a bila je zadužena za ustroj, organizaciju i vodstvo mletačke ratne mornarice. Do 1644. godine brojila je dva člana (potom tri), a služba tog povjerenstva trajala je jednu godinu. Providuri ratne mornarice redovito su bili ugledni mletački patriciji koji tijekom obnašanja mandata nisu smjeli prihvaćati druge funkcije u tijelima državne vlasti i uprave. Za državu koja je svoj uspon i moć zasnivala na vojnopomorskoj prevlasti i nadzoru plovidbenih putova, ta je magistratura imala iznimnu važnost.⁹

⁷ Nikola Čolak, *Hrvatski pomorski regesti / Regesti marittimi croati*, sv. 2. Padova: Centro di studi storici croati, 1993: 373, 376; P. Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*: 408.

⁸ P. Butorac, *Razvitak i ustroj peraške općine*: 211; P. Butorac, *Kulturna povijest grada Perasta*: 408.

⁹ O magistraturi *Provveditori all'Armar* vidi opširnije: Andrea Da Mosto, *L'Archivio di Stato di Venezia*, sv. 1. Roma: Biblioteca d'arte, 1937: 159; *Guida alle Magistrature. Elementi per la conoscenza della Repubblica Veneta*, ur. Catia Milan, Antonio Politi i Bruno Vianello. Verona: Cierre, 2003: 142. O mletačkoj ratnoj mornarici, posebice u ranom novom vijeku, vidi: Cesare Augusto Levi, *Navi venete da codici marmi e dipinti con centosei disegni di G. Culluris*. Venezia: a spese dell'autore, 1892 (pretsak C. A. Levi, *Le navi della Serenissima*. Vittorio Veneto: Dario de Bastiani, 2011); Vincenzo Marchesi, »La marina veneziana dal secolo XV alla rivoluzione del 1848.« *Atti e memorie dell'Accademia di agricoltura, scienze e lettere di Verona* 4/20 (1919): 145-175; Mario Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana da Lepanto alla caduta della Repubblica*. Roma: Tipo lit. Ministero della Marina - Uff. Gabinetto, 1935 (pretsak Venezia: Filippi editore, 1995); Ferruccio Sassi, »La politica navale veneziana dopo Lepanto.« *Archivio veneto*, serie 5, 38-41 (1946-1947): 99-200; Alberto Tenenti, *Cristoforo da Canal: La Marine Vénétienne avant Lépante*. Paris: SEVPEN, 1962; Frederic C. Lane, *Le navi di Venezia*. Torino: Einaudi, 1983; Emilio Rossi, Mario Alberoni i Aldo M. Feller,

Zbirka gradiva koja se odnosi na magistraturu *Provveditori all'Armar* nezaobilazno je vrelo za proučavanje povijesti mletačke mornarice i ratnog brodogradnja, a ponajbolje je sačuvana za 17. i 18. stoljeće. Najvredniji dio te zbirke zasigurno su popisi ratnih brodova i njihovih posada (*Libro salariati, Libro accordati dell'unità della Marina militare*). Kako su zapovjednici (kapetani) ratnih brodova, kao i brojni članovi posade, zavičajem često potjecali s istočne obale Jadrana (osobito iz Boke kotorske), vrijednost gradiva koje ta zbirka nudi utoliko je veća i pruža široku lepezu mogućnosti istraživanja udjela Bokelja u mletačkoj vojnoj službi.

U radu će se tragom podataka iz navedenih izvora potanko opisati i raščlaniti sastav posada na brodovima kojima je Kolović Matikola osobno zapovijedao, a posebnu pažnju poklonit će se časnicima, dočasnicima, vršiteljima specijaliziranih brodskih službi i mornarima koji su zavičajem dolazili s istočne obale Jadrana. U prilogima radu bit će objavljeni prijepisi u kojima su sadržani najvažniji (osobito za povijest hrvatskog pomorstva) dijelovi rečenih popisa brodskih posada.

Kapetan ratnog broda Eolo. Raščlamba sastava posade

Pubblica nave Eolo ratni je brod proizveden u mletačkom arsenalu u veljači 1785, a od samoga početka njime je zapovijedao kapetan Josip Kolović Matikola, sin Nikole iz Perasta. U ožujku iste godine *Eolo* je pod vodstvom Kolovića Matikole pridodan ratnoj floti *Capitano straordinario delle Navi Angela Ema* u njegovoj bazi na Krfu, te je nedugo potom sudjelovao u ekspediciji mletačkih brodova protiv tuniskog bega i sjevernoafričkih gusara (bombardiranje i blokiranje tamošnjih luka Susa, Sfax, Biserta i Goleta) - posljednjoj vojnopomorskoj intervenciji Mletačke Republike.¹⁰ *Eolo* se ubrajao u brodove prve klase (*primo rango*), dakle među elitna plovila mletačke ratne mornarice. Sukladno tome,

Le galee: Storia, tecnica, documenti. Trento: Gruppo modellistico trentino di studio e di ricerca storica, 1990; Gilberto Penzo, *Navi veneziane*. Trieste: Lint, 2000; Guido Ercole, *Duri i banchi! Le navi della Serenissima 421-1797*. Trento: Gruppo modellistico trentino di studio e di ricerca storica, 2006; Guido Candiani, *I vascelli della Serenissima: Guerra, politica e costruzioni navali a Venezia in età moderna, 1650-1720*. Venezia: Istituto veneto di scienze, lettere ed arti, 2009; Guido Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima: Navi di linea della Marina veneziana 1652-1797*. Trento: Gruppo modellistico trentino di studio e di ricerca storica, 2011.

¹⁰ O Emovoj ekspediciji protiv tuniskih gusara 1785. godine vidi: M. Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana*: 358-360; Giuseppe Gullino, *Storia della Repubblica Veneta*. Brescia: La Scuola, 2010: 289-290; G. Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*: 197-199.

bio je naoružan većim i snažnijim artiljerijskim oružjem s ukupno 70 topova: 28 topova *da 40 libbre*, 28 *da 30 libbre* i 14 *da 14 libbre*.¹¹

Raspolažemo s popisom sveukupne posade na brodu *Eolo*, načinjenom na nalog providura mora 23. travnja 1785. godine.¹² Ukupno je ljudi na popisu bilo 223, od čega su, zbog česte promjene sastava i posade, brojna imena naknadno prekrížena, odnosno dodana. Posada broda bila je podijeljena u četiri temeljne skupine: *Uffiziali e Titolati*, *Marineri prima classe*, *Marineri seconda classe* i *Mozzi*. U narednim recima svaku od navedenih skupina razmotrit ćemo s naglaskom na udio pomoraca zavičajem s istočne obale Jadrana.

U prvoj je skupini (*Uffiziali e Titolati*) popisano ukupno 32 časnika, dočasnika i ostalih dužnosnika, vršitelja specijaliziranih službi na brodu. Uz kapetana, posadu je činilo pet glavnih navigatora (pilota ili peljara): *primo*, *secondo*, *terzo*, *quarto*, *quinto piloto*.¹³ Petorici glavnih pilota pridodani su, kao njihovi pomoćnici u obavljanju navigacijskih zadataka, pomoćni piloti (*pilotin*). Osobita se važnost u upravljanju brodom i brodskom posadom pridavala nokjerima (*nochiere*), a na brodu *Eolo* zabilježeni su prvi i drugi nokjer.¹⁴ Nokjeri su izravno zapovijedali kormilarima (*timonieri*), kojih je na brodu *Eolo* bilo četiri. Specijaliziranu djelatnost na brodu vršila su i dva nadzornika za jedra (*castellano*, *guardian*), jedan nadzornik zadužen za jarbole i sidra (*gabbier*), stražar (izviđač)

¹¹ Top od 40 libara imao je kalibar 149 mm, projektil težak 12 kg, dužinu cijevi 280 cm, a maksimalni domet hica iznosio je 3.100 m. Top od 30 libara imao je kalibar 135 mm, projektil težak 9 kg, dužinu cijevi 260 cm, a maksimalni domet hica iznosio je 3.300 m. Top od 14 libara imao je kalibar 108 mm, projektil težak 4,2 kg, dužinu cijevi 220 cm, a maksimalni domet hica iznosio je 3.300 m (G. Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*: 78).

¹² *Provveditori all'Armar*, b. 230. *Libro accordato della pubblica nave Eolo Capitan Iseppo Colovich Matticola di Nicolò di Perasto*, Archivio di Stato di Venezia (dalje: ASV). Prema podacima iz ovog popisa posade, Kolović Matikola zapovijedao je brodom *Eolo* od 1785. do 1794. godine.

¹³ O nazivu i službi pilota u uspoređi: Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia: Giovanni Cecchini, 1856 (pretisak Firenze: Giunti, 1993): 510; Petar Skok, *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*. Split: Pomorska biblioteka Jadranske straže, 1933: 120; *Dizionario di marina: medievale e moderno*. Roma: Reale accademia d'Italia, 1937: 635-637; M. Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana*: 33; E. Rossi, M. Alberoni i A. M. Feller, *Le galee*: 82; N. Čolak, *Hrvatski pomorski regesti / Regesti marittimi croati*, sv. 2: 570; G. Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*: 170. Uspoređi i objašnjenja: Ivo Buljan, »Peljar.« *Pomorska enciklopedija*, sv. 6. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1983: 8-9; Radovan Vidović, *Pomorski rječnik*. Split: Logos, 1984: 356 (zanimanje pilota ovdje je navedeno kao istoznačnica za nokjera).

¹⁴ O službi nokjera vidi: G. Boerio, *Dizionario del dialetto veneziano*: 443; P. Skok, *Naša pomorska i ribarska terminologija na Jadranu*: 124-125; *Dizionario di marina: medievale e moderno*: 518-519; Nicola Zingarelli, *Vocabolario della lingua italiana*. Bologna: Zanichelli, 1991: 1239; N. Čolak, *Hrvatski pomorski regesti / Regesti marittimi croati*, sv. 2: 570; G. Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*: 170.

na košu jarbola (*parechier*), parun, odnosno zapovjednik pomoćne barke (*paron di barcha*), i čuvar broda (*custode*).

Na brodu je postojao i cijeli niz posebnih nepomorskih i nevojničkih djelatnosti bez kojih bi uobičajeni život posade teže funkcionirao. To su na brodu *Eolo* (kao i na većini ratnih brodova) bili: brodski pisar (*scrivan*) i njegov pomoćnik (*scrivanello*), liječnik (*eccelente*), kapelan, odnosno dušobrižnik (*cappellano*), ekonom (*dispensier*) i njegovi pomoćnici (*dispenseriotto, penese*) zaduženi za redovitu opskrbu broda hranom i odgovorni za sveukupnu robu ukrcanu na brod, bačvar (*botter*) zadužen za opskrbu broda pitkom vodom, brijač (*barbier*) i njegov pomoćnik (*barbieriotto*) koji skrbe o osnovnoj higijeni članova posade, te svakom brodu neophodan kuhar (*cogo*). Naposljetku, na brodovima *primo rango* redovito se bilježi i kapetanov poslužitelj, odnosno sobar (*camerotto*).

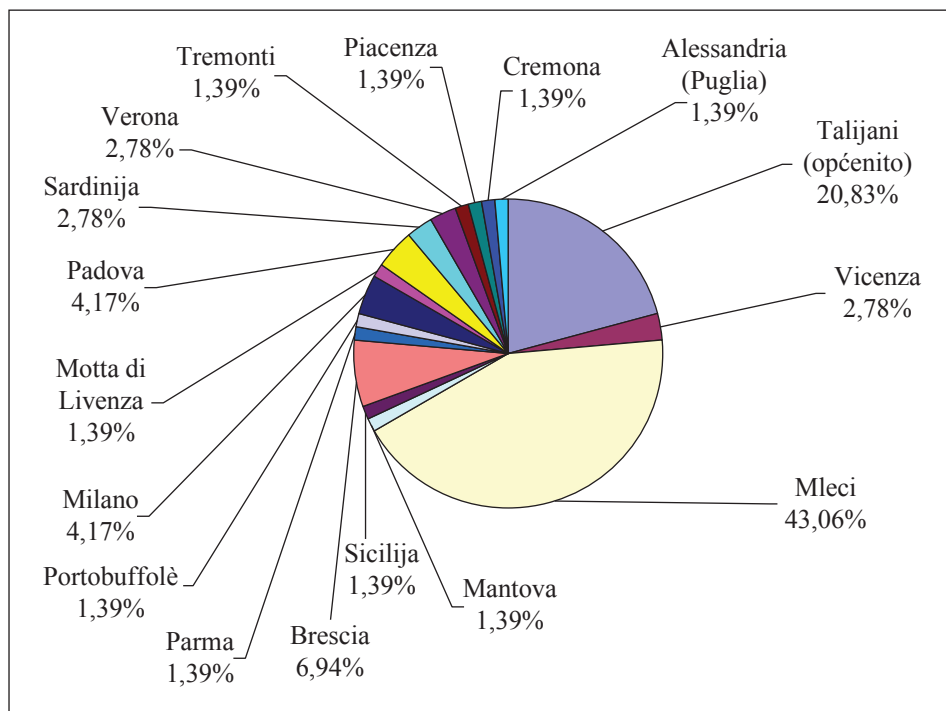
Časnici, dočasnici i vršitelji posebnih službi na brodu uglavnom su bili Talijani (81%), a njihovo su uže zavičajno podrijetlo ponajprije Mleci te - u mnogo manjem broju - talijanski gradovi Udine, Padova i Genova.¹⁵ Za samo 19% prethodno opisanih nositelja službi i zvanja možemo (na osnovu prezimena) utvrditi da su podrijetlom s istočne obale Jadrana. Među njima ponajprije valja navesti dva pilota - drugog pilota Franju Sutišića i četvrtog pilota Ivana Raškovića. Uz navedene, hrvatskog je podrijetla vjerojatno bio i pomoćni pilot Leonardo Bobolina, dok mjesna odrednica Krk posvjedočuje istočnojadransko podrijetlo kormilara Jurja Tušića. Malu, ali ne i zanemarivu skupinu hrvatskih djelatnika na brodu *Eolo* upotpunio je kapelan don Šimun Perić.

Sastav posade, utvrđen popisom od 23. travnja 1785, u idućim se mjesecima i godinama često mijenjao. Brojni časnici, dočasnici i ostali brodski službenici napustili su *Eolo*, a na njihovo su mjesto prispjeli novi vršitelji istih dužnosti. Novopridošli u tim zvanjima poglavito su Talijani, a kad je riječ o Hrvatima možemo ih nabrojiti 22. Službe koje oni vrše u uskoj su vezi s isključivo pomorskim djelatnostima (ne bilježe se kao pisari, liječnici, ekonomi, brijači, kuhari, poslužitelji i slično), pa ih izvori spominju kao pilote, kormilare, nadzornike jarbola i parune pomoćne barke. Iako njihovo uže podrijetlo nije izrijekom navedeno, na osnovu nekih prezimena (Milić, Palikuća, Zambella) možemo pretpostaviti da ponajprije potječu iz Boke.¹⁶

¹⁵ Za dio članova posade u skupini *Uffiziali e Titolati* podrijetlo nije navedeno, ali na osnovu njihova prezimena, kao i činjenice da su rečene službe najčešće vršili Talijani, s velikom sigurnošću možemo pretpostaviti da dolaze s Apeninskog poluotoka.

¹⁶ Cjeloviti popis hrvatskih članova posade u svim skupinama (prema sastavu od 23.4.1785. i prema naknadnim dopunama) na brodu *Eolo* donosimo u prilogu na kraju rada.

Grafikon 1: Uže zavičajno podrijetlo talijanskih mornara prve klase na brodu *Eolo* prema popisu iz 1785. godine

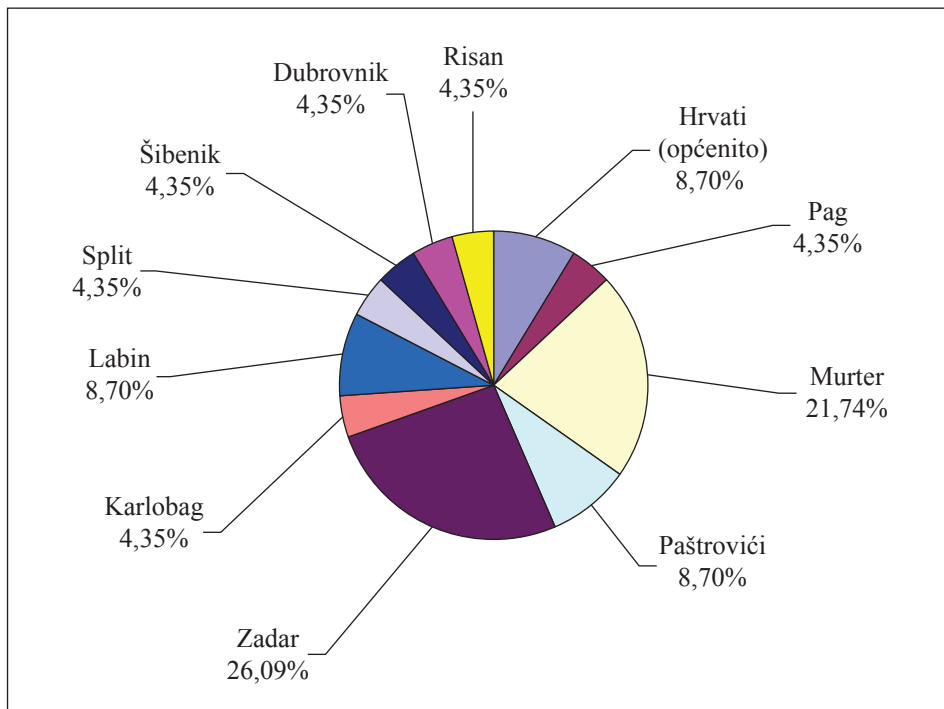

Mornari prve klase (*Marineri prima classe*) najbrojnija su skupina posade ratnog broda *Eolo* (84 člana), a zahvaljujući iskazanim podacima o njihovu matičnom podrijetlu moguće je načiniti i neke dodatne analize. I u ovoj skupini posade prednjače Talijani (74,23%), dočim na mornare od Labina do Paštrovića otpada 23,71%. Kad je riječ o drugim europskim zemljama, u skupini posade kojom je zapovijedao Peraštanin Josip Kolović Matikola bilježimo samo dva mornara podrijetlom iz austrijske Kranjske (2,06%).

Najviše talijanskih mornara (43,06%) potječe iz prijestolnice *Serenissime*, a od brojnih drugih navedenih talijanskih gradova tek se nešto više izdvajaju mornari iz Brescie (grafikon 1).

Dvadeset i tri zabilježena hrvatska mornara prve klase najčešće su kao svoj zavičajni grad naveli tadašnju dalmatinsku prijestolnicu Zadar (26,09%), a nešto izraženijim postotnim udjelom bilježe se i mornari s otoka Murtera (21,74%).

Grafikon 2: Uže zavičajno podrijetlo hrvatskih mornara prve klase na brodu *Eolo* prema popisu iz 1785. godine

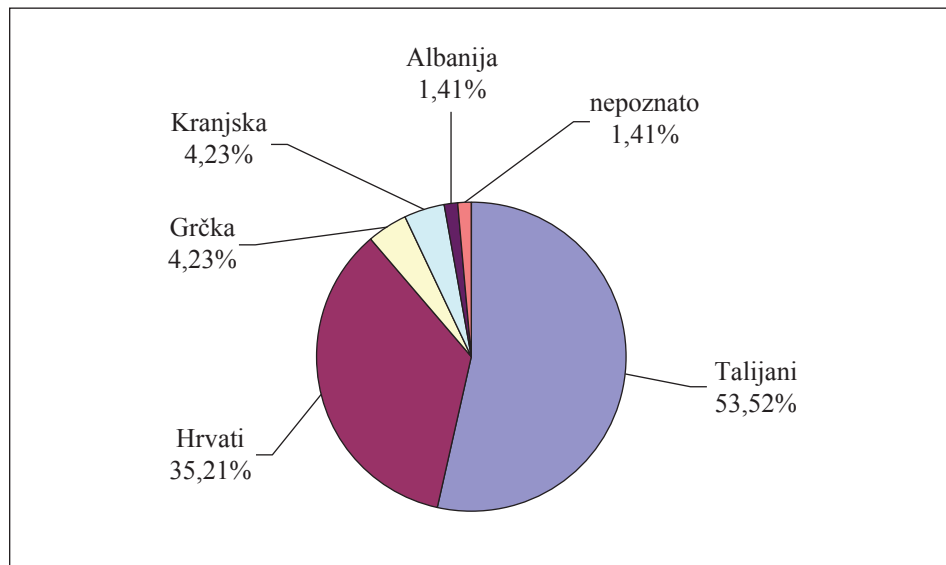

Kad je riječ o drugim istočnojadranskim krajevima i gradovima, osim po dva primjera iz Labina i Paštovića, sva su ostala područja zastupljena isključivo u pojedinačnim primjerima (grafikon 2).

Tijekom 1785. i idućih godina brojni mornari prve klase promijenili su službu, odnosno napustili brod *Eolo*. Njih su zamijenili novopridošli mornari, također u najvećem broju zavičajem iz talijanskih gradova. Zapažen je i udio hrvatskih mornara (nabrojile smo ih 53). Međutim, podatak o njihovom užem podrijetlu zabilježen je u malom broju primjera (Krk, Rovinj), te samo na osnovu nekih prezimena (bokeljska prezimena Đurović, Petrović) možemo naslutiti odakle potječu.

Mornara druge klase (*Marineri secondo rango*) bilo je na brodu *Eolo* 71. Postotni udio Talijana među njima također je dominantan (iako ne u tolikoj mjeri kao u prethodnim primjerima) i iznosi u ukupnom omjeru ove skupine

Grafikon 3: Zavičajno podrijetlo svih mornara druge klase na brodu *Eolo* prema popisu iz 1785. godine

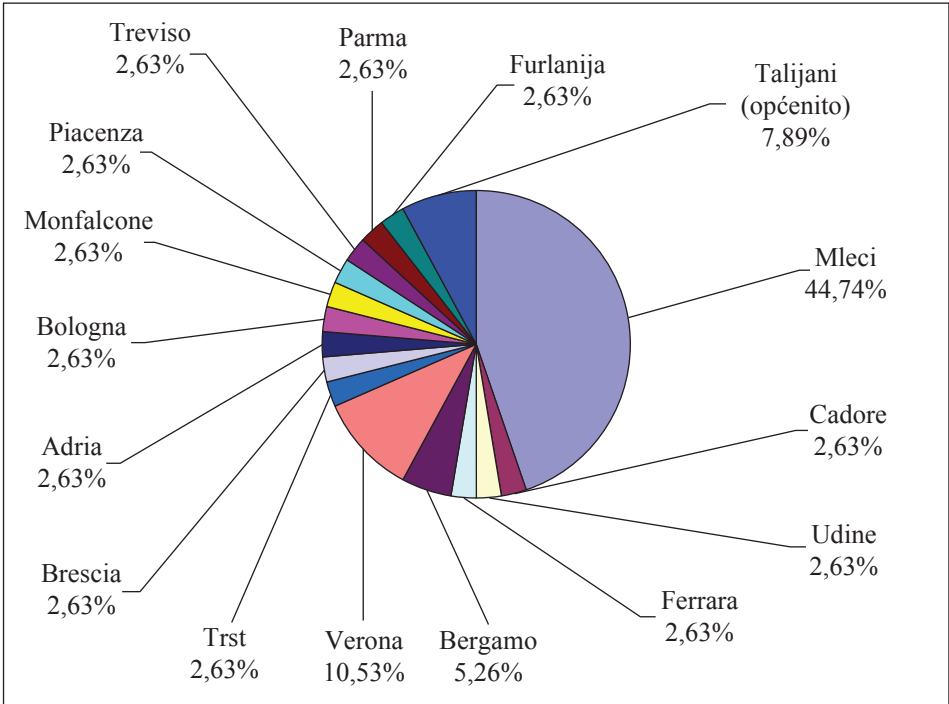
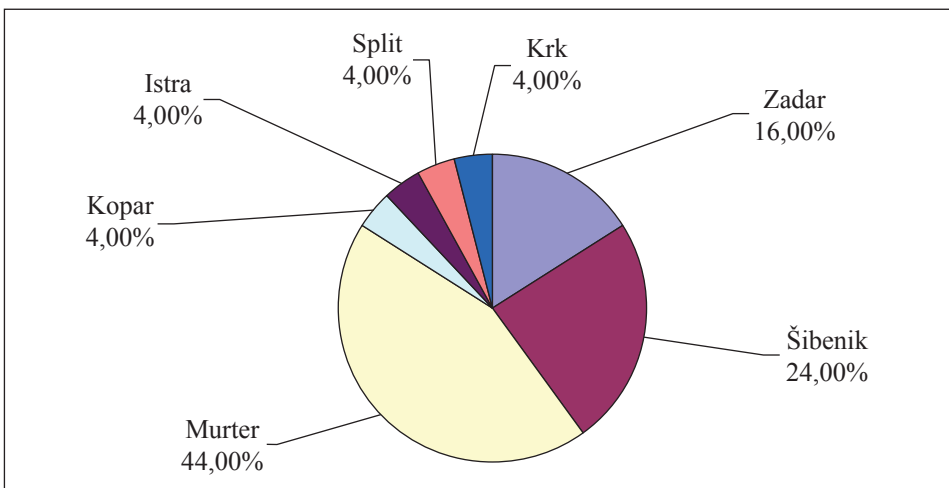

članova posade 53,52%. Hrvati iz Istre i Dalmacije prisutni su s 35,21%, a mornari iz Grčke (Krf, Modon, Zakintos) i Kranjske sa po 4,23%. Nadalje, jedan mornar potječe iz albanskih krajeva, a bilježimo i slučaj mornara kojemu je obiteljsko podrijetlo nepoznato te se za njega - kao i općenito za onodobnu siročad - koristi naziv *della Pietà* (grafikon 3).

Promatramo li uže matično podrijetlo mornara druge klase unutar dominantnih skupina (Talijani i Hrvati), opažamo da unutar talijanskog ljudstva prevladavaju Mlečani (44,74%), dočim su brojni drugi krajevi i gradovi (osim Bergama i Verone, koji se bilježe nešto češće) uglavnom zastupljeni samo pojedinačno (grafikon 4).

U hrvatskoj skupini mornara druge klase prevagu imaju Murterani (44%), a slijede ih - iako sa znatno manjim postotnim udjelom - Šibenčani (24%) i Zadranjani (16%), dočim se mornari iz Kopra, Krka i Splita, te s neodređenog područja Istre, spominju samo u po jednom primjeru (grafikon 5).

Veliku fluktuaciju ljudstva na brodu *Eolo* u razdoblju od datuma izrade popisa iz 1785. godine do devedesetih godina 18. stoljeća opažamo i u primjeru mornara druge klase. Kroz to vrijeme, kroz navedenu kategoriju mornara prošlo je više od 200 novih ljudi, od kojih možemo izdvojiti nešto više od 50 Hrvata. I ovdje, osim za manji broj (Krk, Osor), ne možemo utvrditi njihov matični

Grafikon 4: Uže zavičajno podrijetlo talijanskih mornara druge klase na brodu *Eolo* prema popisu iz 1785. godineGrafikon 5: Uže zavičajno podrijetlo hrvatskih mornara druge klase na brodu *Eolo* prema popisu iz 1785. godine

kraj. Većina su najvjerojatnije Dalmatinci i Bokelji, a od poznatijih bokeljskih prezimena (pomorske obitelji) izdvajaju se Krilović, Milošević, Milović, Zloković i druga.

Završnu skupinu ljudstva na ratnoj lađi *Eolo* činili su mornarski pomoćnici - "mali od palube" (*mozzi*). U osnovnom popisu iz 1785. godine zabilježeno ih je 36, a jedini *mozzo* za kojega sa sigurnošću možemo tvrditi da je hrvatskih korijena je Teodor Janšić (Jakšić). Prema prezimenima možemo pretpostaviti da su drugi mornarski pomoćnici Talijani. Međutim, kako je u nekoliko primjera riječ o nahočadi (*della Pietà, della Ventura*), nije isključeno da se među njima krije i poneki dječak od palube podrijetlom s istočnojadranske obale. U idućim godinama promjena njihova sastava također je bila učestala. Među gotovo stotinjak novih imena, koja su se mijenjala, neko vrijeme trajala i potom ponovno brisala s popisa posade, samo za trojicu možemo utvrditi hrvatsko podrijetlo (Antun Petrović, Ivan Salatović i Nikola Bošković iz Kumbora).

U zadnjih petnaestak godina 18. stoljeća *Pubblica nave Eolo* ubrajala se među modernije, elitnije brodove mletačke ratne mornarice. Na tome dobro naoružanom brodu, kojim je zapovijedao Bokelj Josip Kolović Matikola, udio Hrvata - u odnosu na Talijane - nije bio prevladavajući, ali je bio zapažen. Kormilari, piloti, mornari prve i druge klase te mornarski pomoćnici, službe su na kojima najčešće bilježimo pomorce zavičajem od Istre do Mletačke Albanije. Tome u prilog govori i činjenica da je kapelan broda, dušobrižnik zadužen za vjerski život članova posade, zavičajem bio Hrvat.

Raščlamba podataka o sastavu posade drugog broda kojim je zapovijedao Peraštanin Kolović Matikola u godinama neposredno prije utrnuća Privredre Republike potvrdit će da su hrvatski pomorci, iako zavičajem iz krajeva i gradova koji su mnogo manje napučeni u odnosu na Mletke, Veneto i druge dijelove Apeninskoga poluotoka, i tada kao i stoljećima prije činili prevažnu i cijenjenu sastavnicu mletačkog ratnog brodovlja.

Kapetan fregate Fama. Raščlamba sastava posade

Prema podacima iz zbirke *Provveditori all'Armar*, Josip Kolović Matikola upravljao je brodom *Eolo* do 1794. godine. Nedugo potom, kako kazuju podaci navedene državne magistrature, prelazi na novu dužnost. Tada mu je dodijeljena - u istome činu kapetana - ratna fregata *Fama*, koja se u ubrajala u brodove druge klase (*secondo rango*).

Fregata grossa Fama proizvedena je u mletačkom arsenalu u svibnju 1784. godine i njome je isprva zapovijedao kapetan Giuseppe Stalimbene. Kao brod druge klase, *Fama* je bila nešto slabije naoružana u odnosu na *Eolo* - na njoj su bila raspoređena 64 topa (26 *da 40 libbre*, 26 *da 30 libbre* i 12 *da 14 libbre*). Fregata je, sa statusom zapovjednog broda (*nave ammiraglia*), sudjelovala (1785) u Emovoj floti koja je djelovala protiv sjevernoafričkih gusara. Godine 1792. brod se s Malte vratio u Mletke, prošao uobičajeni remont i poslije toga upućen na Krk. Nakon dvije godine *Fama* se ponovno bilježi na remontu u mletačkom arsenalu, da bi potom zapovjedništvo nad brodom preuzeo Bokelj Ivan Milić (1794). Već godinu dana kasnije (1795) naslijedio ga je Josip Kolović Matikola. Sastav posade kojom je potonji zapovijedao bit će predmet rasprave u sljedećim odlomcima ovoga rada, a podaci na temelju kojih je izvršena analiza odnose se na 1796. i 1797. godinu.¹⁷ Sukladno raščlambi provedenoj na osnovu popisa za brod *Eolo*, i ovdje ćemo potanko raščlaniti strukturu (profesionalnu i zavičajnu) svake pojedine skupine, posebno se pritom obazirući na pomorce zavičajem s istočnojadranske obale. Ovdje treba napomenuti da je, zbog nedostatka podataka o matičnom podrijetlu pomoraca, neke dodatne analize nemoguće precizno načiniti te će iz tih razloga u nastavku teksta grafički prilozi biti uglavnom izostavljeni. Iz istih razloga, prilikom objavljivanja popisa posade na brodu *Fama*, poglavito ćemo se usmjeriti na one dijelove koji se isključivo odnose na pomorce podrijetlom s hrvatskog uzmorja.

Brodsku posadu fregate *Fama* činile su, kao i u primjeru drugih onodobnih mletačkih ratnih brodova, četiri ranije predstavljene temeljne skupine, a njihov je ukupan broj, prema prvotnom sastavu, iznosio 218.¹⁸ U prvoj skupini (*Uffiziali e Titolati*) na brodu *Fama* zabilježena su, prema popisu načinjenu 19. lipnja 1796, ukupno 32 čovjeka (jednako kao i na brodu *Eolo*). Vrsta službi također je bila jednaka, pa uz nositelje isključivo pomorskih vještina i zvanja (kapetan, piloti, nokjeri, kormilari, parun barke, nadzornici za jarbole i jedra i sl.), ovdje bilježimo i vršitelje specijaliziranih dužnosti: pisara i njegova pomoćnika, kapelana, liječnika, ekonoma i njegove pomoćnike, bačvara, kuhara te kapetanova poslužitelja. Na osnovu podataka iz popisa poznate su nam i plaće rečenih dužnosnika i službenika. Očekivano, najveću mjesečnu plaću imao je kapetan broda (310 lira), a sa znatnijim iznosom jedino ga slijedi brodski pisar (186 lira). Navigacijske

¹⁷ *Provveditori all'Armar*, b. 232. *Libro accordato della pubblica nave Fama Capitan Giuseppe Colovich Matticola quondam Nicolò*, ASV.

¹⁸ Tijekom dvije godine zapovijedanja Kolovića Matikole brodom *Fama* prvotno se ljudstvo u velikoj mjeri izmijenilo, ali se broj uvijek kretao od 200 do 220 članova posade.

vještine bile su najtraženije i najcjenjenije, te su i njihovi nositelji primali visoku plaću. To su piloti (prvi pilot 132 lire, drugi pilot 124 lire, treći pilot 114 lira, četvrti pilot 104 lire i peti pilot 93 lire) i nokjeri (prvi nokjer 132 lire, drugi nokjer 111 lira). Znatno su manje bili plaćeni njihovi pomoćnici - *pilotini* su dobivali po 36 lira mjesečno, a obični kormilari po 48 lira. Nadzornik broda dobivao je 74 lire mjesečno, nadzornici za jedra po 61 liru, a liječniku je bila propisana plaća u iznosu od 62 lire. Sličan je iznos dobivao i ekonom (61 liru), dočim su njegovi pomoćnici imali 48, odnosno 36 lira mjesečne plaće. U skupini dužnosnika plaćenih po 48 lira mjesečno bili su još kapelan, nadzornik jarbola, parun pomoćne barke i bačvar. Najmanju su plaću imali pomoćnik pisara, kapetanov osobni poslužitelj i, zanimljivo je, brodski kuhar (po 36 lira mjesečno).

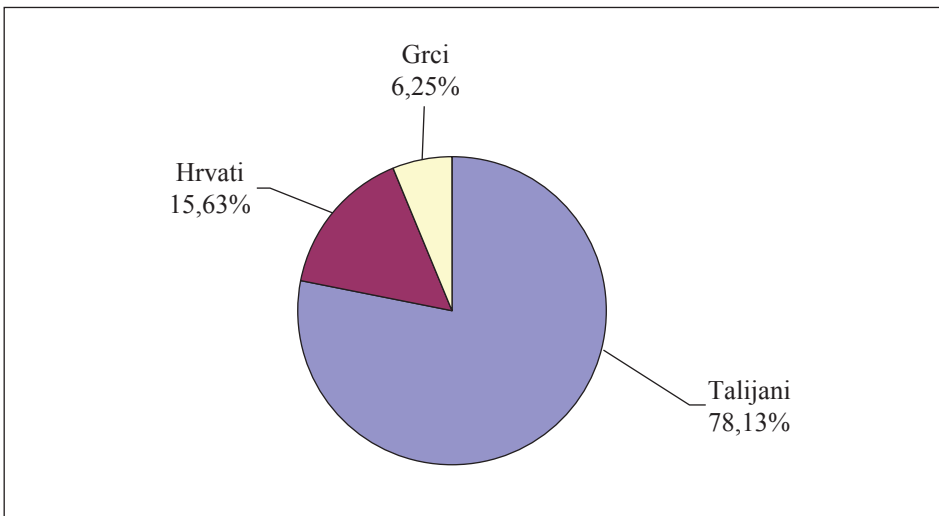
Pretežiti udio među pomorskim časnicima i ostalim dužnosnicima na fregati *Fama* imali su Talijani (78,13%). Iako njihovo uže podrijetlo najčešće nije iskazano (osim u malom broju primjera), možemo s velikom vjerojatnošću pretpostaviti da uglavnom potječu s mletačkoga državnog područja. U ovoj skupini brodske posade bilježimo samo pet Hrvata (15,63%). To su, uz kapetana Josipa Kolovića Matikolu, kapelan fra Grgur Radošević, drugi pilot Josip Maras, peti pilot Ivan Balović (vjerojatno Peraštanin) i kormilar Nikola Radetić. Osim Talijana i Hrvata, u ovoj su skupini tek u neznatnom broju zastupljeni i Grci (6,25%) (grafikon 6).

Tijekom 1796. i 1797. godine u skupini *Uffiziali e Titolati* zabilježena je, kao i u primjeru većine drugih ratnih brodova, znatna fluktuacija pomoraca i drugih brodskih službenika. Većina novopridošlih također potječe s Apeninskog poluotoka, a među prispjelima se bilježi i 12 Hrvata, isključivo uposlenih u pomorskim djelatnostima. Njihovo uže podrijetlo nije navedeno, tako da samo u nekoliko primjera, vodeći se podatkom o prezimenima, možemo točnije odrediti njihov zavičaj (primjerice, pilota Marka Antuna Balovića iz Perasta i pomoćnog pilota Luigija Petrine iz Lošinja).

Popis mornara prve klase (*Marineri prima classe*) na brodu *Fama* načinjen je 17. travnja 1796. Broj mornara iznosio je 84, a njihovo su zavičajno podrijetlo pretežito talijanski gradovi i regije (Veneto, Mleci, Chioggia, Furlanija, Udine, Milano, Trento, Rimini). U manjem broju mornari potječu i s mletačkih posjeda u Grčkoj (Krf, Kandija), te iz nekih drugih zemalja (Malta, Ljubljana). U odnosu na ukupni broj mornara, u ovoj je skupini vrlo malo hrvatskih pomoraca (samo šest).¹⁹ Kroz iduće dvije godine i ovaj je sastav posade doživio znatne izmjene u

¹⁹ To su Josip Perković iz Zadra, Šimun Suin i Stjepan Dabović iz Šibenika, Vicko Colić iz Turinja, Istranin Toma Crovato i Petar Radović, zavičajno određen samo pojmom "Dalmacija".

Grafikon 6: Zavičajno podrijetlo časnika, dočasnika i vršitelja specijaliziranih službi na brodu *Fama* prema popisu iz 1796. godine

odnosu na ljudstvo popisano 1796, a od oko 150 mornara koji su se - barem privremeno - našli u sastavu posade, bilježimo i 15 pomoraca koji potječu s istočnojadranske obale. Kad je riječ o plaći, svi mornari prve klase za svoju su službu dobivali po 42 lire mjesečno.

Slične pokazatelje bilježimo i prilikom raščlambe zavičajnog podrijetla mornara druge klase (*Marineri seconda classe*). Njih je na fregati *Fama* 84, a od njih je, kad je riječ o osnovnom popisu načinjenu 19. travnja 1796, zabilježeno samo sedam Hrvata.²⁰ Prednjače Talijani zavičajem iz Veneta, Mletaka, Palmanove, Padove, Brescie, Verone, Furlanije, Udina, Milana i Messine, a samo se u manjoj mjeri bilježe i mornari iz Grčke (Krf) i iz austrijske pokrajine Kranjske. Kad je riječ o naknadno dopisanim mornarima, njihovo je podrijetlo također najvećim dijelom talijansko, a tek za njih 11 možemo utvrditi da dolaze s područja istočnog Jadrana. Njihova je plaća, bez ijedne iznimke, iznosila 36 lira po osobi.

Naposljetku, završni popis koji ćemo ovdje razmotriti odnosi se na mornarske pomoćnike (*mozzi*) na brodu *Fama*, a načinjen je 26. srpnja 1796. Prema njihovim prezimenima, petnaest “malih od palube” bili su Talijani, dočim se među hrvatske pomoćnike mogu ubrojiti samo Ivan Crovato, Anđelo Balović i Stjepan Radić.

²⁰ To su Petar Varisi i Andrija de Corte iz Zadra, Josip Grebijan iz Istre, Stanko Nikov iz Paštovića, Šimun Škalabrin iz Šibenika, Marko Crovato i Josip Radolfi iz Kopra.

Plaća koju je primao taj, po hijerarhiji najniži dio posade broda, iznosila je samo 12 lira mjesečno. Kad je riječ o naknadno dopisanim mornarskim pomoćnicima, u nizu novih imena ne opažamo nijedno koje bi upućivalo na istočnojadransko podrijetlo.

Josip Kolović Matikola zapovijedao je fregatom *Fama* do propasti Mletačke Republike.²¹ Na osnovu saznanja iz historiografije, poznata nam je sudbina tog ratnog broda i u idućim godinama, kada taj bokeljski časnik više nije na njemu imao zapovjedne dužnosti. Nakon ukinuća *Serenissime*, *Fama* je preimenovana u *Dubois*, u spomen na francuskog divizijskog generala Paula Alexisa Duboisa, smrtno ranjena na talijanskom bojištu (Rovereto) 1796. godine. Godine 1798. brod je premješten u luku Toulon, a kao dio francuske flote sudjelovao je u Napoleonovu pohodu na Egipat, gdje je 2. srpnja iste godine oštećen (u Aleksandriji) u sudaru s brodom *Orient*. Dvije godine potom, *Fama* je isključena iz vojnog djelovanja i razoružana, te je tijekom nadiranja anglo-turskih snaga u aleksandrijsku luku potopljena kako bi usporila njihov prodor.²² Na taj je način, možda ne baš najslavnije, ali zasigurno vojnički opravdano i dostojno, okončana karijera jednog od posljednjih ratnih brodova Privredre Republike.

Zaključak

Josip Kolović Matikola ubrajao se među desetak bokeljskih kapetana, odnosno najviših časnika na mletačkim ratnim brodovima u 18. stoljeću. Odvjetak peraške obitelji, zavičajem iz kraja koji je stoljećima davao najvrsnije pomorske ratnike, Kolović Matikola ostao je - poput brojnih svojih sunarodnjaka - gotovo potpuno nepoznat historiografiji. U ovom radu, koji ne teži cjelovitosti u prikazu životopisa Kolovića Matikole, već ostavlja mogućnost i za dodatne raščlambe (upotpunjene istraživanjima gradiva iz Istorijiskog arhiva u Kotoru i Župnog ureda u Perastu), nastojale smo predstaviti djelovanje tog zapaženog kapetana u posljednjim

²¹ Podatak da je Josip Kolović Matikola bio kapetan ratnog broda *Fama* i 1797. godine posredno bilježimo i u pismu posljednjeg mletačkog providura mora Carla Aurelija Widmanna. Pismo je upućeno sa Krfa 3.2.1797, a u njemu izrijeком stoji da je zbog bolesti kapetana privremeno zapovjedništvo nad rečenim brodom preuzeo prvi pilot Vicko Buratović. Usporedi: *Dispacci da Corfù: 1794-1797: Carlo Aurelio Widmann, provveditore generale da mar*, ur. Filippo Maria Paladini. Venezia: La Malcontenta, 1997: 647.

²² G. Ercole, *Vascelli e fregate della Serenissima*: 254.

desetljećima 18. stoljeća, kada zapovijeda vodećim mletačkim ratnim brodovima. Potankom analizom sastava njihove posade predstavljena je struktura i organizacija ljudstva na velikim ratnim brodovima *Eolo* i *Fama*, a ukazivanjem na njihovo zavičajno podrijetlo htjela se istaknuti važnost krajeva i gradova na istočnom Jadranu u kontekstu mletačke vojnopomorske politike.

Naposljetku, ovaj je rad još jedna potvrda neophodnosti posezanja za gradivom iz mletačkog Državnog arhiva, pismohrane bez koje su saznanja o povijesti hrvatskog uzmorja i šireg područja istočnog Jadrana i unutrašnjosti, kao i njihovih višestoljetnih veza i prožimanja s Mletačkom Republikom, nedovoljna i nepotpuna. Stoga će, možemo zaključiti, gradivo o hrvatskim kapetanima i pomorcima u *Armata navale* Privedre Republike, pohranjeno u zbirci *Provveditori all'Armar*, i u idućim godinama biti predmetom našeg znanstvenog istraživanja.

*Prilozi**Prilog 1.*

Sastav posade na ratnom brodu *Eolo* (*Provveditori all'Armar*, b. 230. *Libro accordato della pubblica nave Eolo Capitan Iseppo Colovich Matticola di Nicolò di Perasto*, 1784/1794, Archivio di Stato di Venezia)

Časnici, dočasnici i ostali dužnosnici (*Uffiziali e Titolati*) prema popisu od 23. travnja 1785:

1. Kapetan (*Capitan*): Josip Kolović Matikola - Nikola - Perast
2. Kapelan (*Cappellano*): don Šimun Perić
3. Pisar (*Scrivan*): Francesco Sartogo - Lorenzo (pok.) - Mleci
4. Pomoćnik pisara (*Scrivanello*): Anzolo Bassaglia
5. Liječnik (*Eccelente*): Piero Piccoli - Andrea - Padova
6. Prvi pilot / peljar (*Primo pilota*): Gaspare Cattalana
7. Drugi pilot / peljar (*Secondo pilota*): Franjo Sutišić / Sutijašić (*Sutiasich*)
8. Treći pilot / peljar (*Terzo pilota*): Bortolo Darin
9. Četvrti pilot / peljar (*Quarto pilota*): Ivan Rašković
10. Peti pilot / peljar (*Quinto pilota*): Zorzi Magno
11. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Leonardo Bobolina
12. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Costanzo Proti
13. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Zuanne Barbiani
14. Prvi nokjer (*Primo nochiere*): Zuanne Rapetta - Gasparo (pok.) - Mleci
15. Drugi nokjer (*Secondo nochiere*): Zuanne Borotto - Antonio - Mleci
16. Kormilar (*Timonier*): Francesco Furtignoni - Gerolamo (pok.) - Mleci
17. Kormilar (*Timonier*): Francesco Palmar - Luca (pok.) - Genova
18. Kormilar (*Timonier*): Iseppo Busato - Zuanne (pok.) - Mleci
19. Kormilar (*Timonier*): Juraj Tušić - Matija - Krk
20. Čuvar / nadzornik broda (*Custode*): Francesco Riosa
21. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Tomaso Pasqualetti - Francesco (pok.) - Udine
22. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Francesco Celsi - Zuanne (pok.) - Mleci

23. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Zuanne Manozetto - Giuliano (pok.) - Mleci
24. Stražar na košu jarbola (*Parechier, Parechietter*): Alberto Camera - Francesco (pok.) - Mleci
25. Parun barke (*Paron di barcha*): Battista Romano
26. Ekonom (*Dispensier*): Bastian Giacomazzi - Antonio (pok.) - Mleci
27. Pomoćnik ekonomu (*Dispensierotto, Penese*): Lunardo da Santi - Iseppo (pok.) - Mleci
28. Pomoćnik ekonomu (*Dispensierotto, Penese*): Iseppo Tondin - Battista (pok.) - Mleci
29. Bačvar (*Botter*): Anzolo de Vido - Domenico (pok.)
30. Kapetanov sobar (*Camerotto*): Antonio Ceccato - Leonardo - Udine
31. Kuhar (*Cogo*): Carlo Mezzani - Zuanne Battista - Mleci
32. Brijač / pomoćnik brijača (*Barbierotto, Barberetto*): Gerolamo Piccoli - Pietro - Padova

Naknadno dopisani časnici, dočasnici i ostali dužnosnici (*Uffiziali e Titolati*):²³

1. Prvi pilot / peljar (*Primo pilota*): Antun Palikuća²⁴
2. Drugi pilot /peljar (*Secondo pilota*): Antun Car
3. Drugi pilot /peljar (*Secondo pilota*): Ivan Subotić²⁵
4. Drugi pilot /peljar (*Secondo pilota*): Josip Maras
5. Treći pilot / peljar (*Terzo pilota*): Matija Milić²⁶
6. Četvrti pilot / peljar (*Quarto pilota*): Juraj Zambella
7. Četvrti pilot / peljar (*Quarto pilota*): Nikola Jakšić

²³ Sukladno zavičajnom podrijetlu časnika, dočasnika i obnašatelja specijaliziranih službi na brodu *Eolo*, prema popisu iz travnja 1785. godine, najviše naknadno dopisanih u ovoj kategoriji brodske posade potječe s Apeninskog poluotoka (ponajprije iz Mletaka). Ovdje se nabrajaju isključivo oni *Uffiziali e Titolati* koji su, prema njihovu prezimenu, očito podrijetlom s istočne obale Jadrana. Neki od njih također su naknadno prekríženi s popisa članova posade.

²⁴ Bokelj Antun Palikuća pok. Ivana prethodno je dužnost pilota vršio na ratnoj galiji *Dolfin* (zapis od 27.5.1783, *Provveditori all'Armar*, b. 221: *Catastico servienti dell'Armata Sottile*, 1778/1789, ASV). Umirovljen je 1794. godine (*Provveditori all'Armar*, b. 222: *Catastico degli ufficiali e dei marinai delle Armate Grossa e Sottile pensionati*, 1789/1795, f. 110, ASV).

²⁵ Ivan Subotić napredovao je, nakon služenja na brodu *Eolo*, do čina kapetana. Umirovljen je 1793. godine (*Provveditori all'Armar*, b. 222: *Catastico degli ufficiali e dei marinai delle Armate Grossa e Sottile pensionati*, 1789/95, f. 44).

²⁶ Matija Milić prethodno je dužnost pilota vršio na galiji *Fortuna* (zapis od 25.8.1783, *Provveditori all'Armar*, b. 221: *Catastico servienti dell'Armata Sottile*, 1778/1789).

8. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Filip Zuković
9. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Antun Subotić
10. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Ivan Buratović
11. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Petar Čelović (*Chielovich*)
12. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Ivan *Misiachia*
13. Kormilar (*Timonier*): Mihovil Tomić
14. Kormilar (*Timonier*): Deodat Mršić
15. Kormilar (*Timonier*): Jakov Meštrović
16. Kormilar (*Timonier*): Juraj Popović
17. Kormilar (*Timonier*): Andrija Đurašević
18. Kormilar (*Timonier*): Ivan Peteršić
19. Kormilar (*Timonier*): Lazo Andrić
20. Parun barke (*Paron di barcha*): Tripun Maržić
21. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Petar Lasić
22. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Luka Prpić

Mornari prvi klase (*Marineri prima classe*) prema popisu od 23. travnja 1785:

1. Alvise Rapella - Zuanne - Mleci
2. Antonio Franchini - Antonio (pok.) - Vicenza
3. Lodovico Caliprandi - Pietro - Mantova
4. Ambrosio Zocco - Zuanne - Mleci
5. Carlo Pestrilo - Girlando - Sicilija
6. Pietro Astori - Roberto (pok.) - Mleci
7. Domenico Cerulli - Francesco (pok.) - Mleci
8. Giacomo Righi - Domenico - Brescia
9. Zuanne Calvi - Olivo (pok.) - Mleci
10. Domenico Simeoni - Iseppo (pok.) - Mleci
11. Giuseppe Capuin - Zuanne (pok.) - Mleci
12. Giuseppe Zanetti - Zuanne - Brescia
13. Marco Sasso - Domenico - Vicenza
14. Daniel Danielli - Francesco (pok.) - Mleci
15. Valentin de Forti - Bortolo (pok.) - Mleci
16. Anzolo Lusardi - Zuanne (pok.) - Parma

17. Dominik Lazović
18. Francesco Gritti - Marco (pok.) - Mleci
19. Enrico Terzo - Battista - Portobuffolè
20. Toma Padovan - Antun - Pag
21. Šimun Pirija - Matija - Murter
22. Filip Kaleb - Nikola (pok.) - Murter
23. Juraj Popović - Stjepan - Paštrovići
24. Pietro Antonio Dorigo - Antonio (pok.) - Mleci
25. Zuanne Caligo - Domenico (pok.) - Mleci
26. Franjo Negri - Jakov (pok.) - Zadar
27. Antonio Calvi - Olivo (pok.) - Mleci
28. Marco Mutta - Domenico (pok.) - Mleci
29. Ivan Rapić - Grgur (pok.) - Zadar
30. Andrea Panato - Zuanne Battista (pok.) - Mleci
31. Giuseppe Furato - Francesco (pok.) - Mleci
32. Božo (*Nadal*) Paparević - Franjo (pok.) - Zadar
33. Domenico Macerotti - Filippo (pok.) - Mleci
34. Franjo Antonić - Ivan (pok.) - Karlobag
35. Vicko Boličević - Antun - Zadar
36. Zuanne Marinella - Domenico (pok.) - Mleci
37. Antonio Coletti - Antonio - Mleci
38. Antonio Amadio - Lisandro (pok.) - Mleci
39. Mihovil Tomić - Ivan - Labin
40. Pietro Meneda - Antonio - Milano
41. Giuseppe Sanassi - Carlo - Brescia
42. Michiel Beltrame - Antonio (pok.) - Motta di Livenza
43. Antonio Torzanella - Tomaso (pok.) - Mleci
44. Domenico Perini - Antonio (pok.) - Mleci
45. Antun Bošković - Jure²⁷
46. Zuanne Peliciotti - Francesco - Mleci
47. Pietro Dario - Iseppo - Mleci

²⁷ Antun Bošković bilježi se kao umirovljeni mornar od ožujka 1789. godine (*Provveditori all'Armar*, b. 222: *Catastico degli ufficiali e dei marinai delle Armate Grossa e Sottile pensionati*, 1789/1795, f. 147).

48. Giacomo Rossi - Bastian (pok.) - Padova
49. Zorzi Bassi - Iseppo - Padova
50. Bernardo Bachetta - Iseppo - Sardinija
51. Antonio Vignolo - Felice - Mleci
52. Abramo Mizutta - Zuanne - Sardinija
53. Antonio Lion - Bortolo (pok.) - Padova
54. Bortolo Tratin - Giacomo (pok.) - Verona
55. Antun Banović - Pave (pok.) - Zadar
56. Lorenzo Verzendo - Giacomo - Kranjska
57. Bastian Baggio - Cesare - Brescia
58. Luca Cartello - Nadal (pok.) - Tremonti
59. Zuanne Gelini - Giacomo - Milano
60. Zanmaria Pavegio - Bortolo - Mleci
61. Šimun Božinović - Pavao (pok.) - Zadar
62. Zuanne Rossi - Antonio - Piacenza
63. Domenico Rizzetti - Cristoforo - Treviso
64. Pietro Berto - Giulio - Verona
65. Antonio Muzzio - Paolo (pok.) - Milano
66. Giacinto Veruda - Nicolò (pok.) - Mleci
67. Zuanne Malnesi - Sgualdo (pok.) - Mleci
68. Nicolò Giurisi - Pietro - Kranjska
69. Zuanne Calceniga - Iseppo - Cremona
70. Marko Morić - Petar (pok.) - Split
71. Matija Kaleb - Luka - Murter
72. Mihovil Gregorino - Antun (pok.) - Murter
73. Nikola Fazavić/Fažević - Petar (pok.) - Šibenik
74. Ivan Marašić - Šimun (pok.) - Murter
75. Marko Tomašević - Petar (pok.) - Dubrovnik
76. Vincenzo Gregorin - Bortolo (pok.) - Brescia
77. Zuanne Zaccaria - Zaccaria (pok.) - Mleci
78. Mattio Manin - Andrea - Mleci
79. Ivan Stepšić - Antun (pok.) - Labin
80. Bortolo Bettanin
81. Vendramino Astori - Antonio (pok.) - Mleci

82. Francesco Bertanello - Francesco - Aleksandrija (Apulija)
83. Deodat Maršić - Juraj (pok.) - Risan
84. Stjepan Paštrović - Marko - Paštrovići

Naknadno dopisani mornari prve klase:²⁸

1. Franjo Ive - Matija - Rovinj
2. Ivan Birola - Nikola (pok.) - Rovinj
3. Nikola Šparožić - Juraj (pok.) - Krk
4. Matija Tupić - Matija (pok.) - Krk
5. Antun Fanenzo - Ivan - Krk
6. Franjo Baselino - Andrija (pok.) - Krk
7. Matija Popović
8. Niko Balić
9. Luka Babić
10. Petar Lalošević
11. Nikola Lalošević
12. Đuro Kamilić
13. Jakov Bošković
14. Sava Tomašević
15. Stojko Stojković
16. Vaso Abramović
17. Nikola Facojević
18. Luigi Milić
19. Stjepan Kamenarović
20. Mihovil Cvjetković
21. Ivan Zalović
22. Petar Todor Krušanović
23. Ive Begić
24. Matija Vlašić - Grgur (pok.) - Tisno
25. Ivan Jović

²⁸ Kao i u primjeru časnika, dočasnika i vršitelja specijaliziranih službi na brodu *Eolo*, i ovdje su navedeni samo mornari istočnojadranskog podrijetla. Većina preostalih mornara potječe iz raznih dijelova Italije, ponajprije s područja Veneta i iz Mletaka.

26. Dominik Kuštanović
27. Staniša Tešić
28. Marko Barbalić
29. Luka Cvijetović
30. Franjo Klarić
31. Kosta Đurović
32. Nikola Bilanović
33. Atanazije Bekavac
34. Šime Sokolović
35. Ivan Peteršić
36. Marko Taljurić
37. Petar Petrović
38. Jovo Dragošić
39. Ivan Marović
40. Julije Jelić
41. Špiro Arvatini
42. Gligo Petrović
43. Đuro Lalić
44. Luka Šiljegović
45. Stanko Petrović
46. Jovo Martinović
47. Mitar Borović
48. Vicko Lisić
49. Matija Gošetić
50. Antun Paunović
51. Petar Žilić
52. Franjo Vornić
53. Jure Dabović

Mornari druge klase (*Marineri seconda classe*) prema popisu od 23. travnja 1785:

1. Antun Carcanessa - Toma - Zadar
2. Antonio Nigri - Zuanne (pok.) - Cadore
3. Piero Circhi - Filippo - Udine

4. Giuseppe Fangheretti - Francesco - Ferrara
5. Giuseppe Serano - Francesco - Mleci
6. Marco Gregorin *dalla Pietà*
7. Carlo Marinoni - Zuanne - Bergamo
8. Zuanne Scataglia - Michiel (pok.) - Verona
9. Giacomo Maggi - Michiel - Trst
10. Pietro Marcello - Battista - Zakintos (Zante)
11. Gerolamo Bellochio - Bonaventura (pok.) - Mleci
12. Nikola Butinić - Šimun - Zadar
13. Pietro Cappa - Bortolo - Brescia
14. Antonio Lazzarini - Marco - Adria
15. Zuanne Piovesana - Giacomo (pok.) - Mleci
16. Marco Ferrari - Librariol (pok.) - Mleci
17. Vincenzo Vido - Gerolimo (pok.) - Mleci
18. Matija Fabulo - Mihovil (pok.) - Šibenik
19. Marko Marušić - Ivan (pok.) - Murter
20. Marco Darin - Bortolo (pok.) - Kopar
21. Jakov Soj/Suj - Ivan - Murter
22. Toma Bagin - Šimun - Murter
23. Mihovil - Perino - Florijan - Murter
24. Stjepan - *Giusco* - Marko - Zadar
25. Andrija Lovrić - Antun - Murter
26. Ivan Galović - Grgur - Murter
27. Giuseppe Morelli - Zuanne - Bologna
28. Matija Glavić - Ivan (pok.) - Murter
29. Eustachio Carteri - Antonio - Verona
30. Antun Prokozimo - Grgur (pok.) - Murter
31. Ivan Mihić - Antun (pok.) - Zadar
32. Benigno Balesta - Antonio (pok.) - Monfalcone
33. Antun Pender - Lovro - Kranjska
34. Grgur Bolgubrić - Matija (pok.) - Murter
35. Ivan Miošević - Matija (pok.) - Istra
36. Antun Soj/Suj - Andrija (pok.) - Murter
37. Gaetano Cella - Ambrosio (pok.) - Piacenza

38. Zuanne Pagnon - Gregorio (pok.) - Mleci
39. Giuseppe - Girardi - Anzolo - Mleci
40. Antonio Bortolazzi - Bernardo - Modon
41. Alvise Feruzzi - Domenico (pok.) - Mleci
42. Ivan Jović - Stjepan (pok.) - Šibenik
43. Pietro Trogia - Nicolò - Kranjska
44. Ivan Žuljević/Guljević - Mihovil - Šibenik
45. Bartol Surešić - Stjepan (pok.) - Šibenik
46. Franjo Banić - Matija (pok.) - Split
47. Pietro de Zorzi - Nadal - Mleci
48. Anzolo Ridondi - Francesco (pok.) - Bergamo
49. Paolo Toniollo - Bortolo - Treviso
50. Zuanne Carnoldi - Francesco (pok.) - Mleci
51. Antonio Quartiero - Iseppo - Mleci
52. Zuanne Meneguzzi - Zuanne (pok.) - Mleci
53. Antun Franko - Franko (pok.) - Krk
54. Giuseppe Franchi - Antonio (pok.) - Parma
55. Iseppo Ozieni - Antonio - Mleci
56. Anzolo Pellegrino
57. Battista Dain - Simon (pok.) - Kranjska
58. Giacomo Bigoli - Zuanne (pok.) - Mleci
59. Toma Erković - Petar (pok.) - Šibenik
60. Nicolò Simeoni - Iseppo - Mleci
61. Domenico Pineda - Bastian (pok.) - Furlanija
62. Dominik Kortinović - Matija (pok.) - Šibenik
63. Antonio Ciriello
64. Zuanne Terzi - Anzolo (pok.) - Mleci
65. Pietro Antonio Bon
66. Battista Antonello - Bernardo (pok.) - Krf
67. Nikola Azino - Antun (pok.) - Murter
68. Antonio Sandei - Domenico (pok.) - Mleci
69. Zuanne Maria Zanalla - Albanija
70. Piero Galimberti - Verona
71. Daniel Capaca - Verona

Naknadno dopisani mornari druge klase:²⁹

1. Antun Sfacitina - Marko - Osor
2. Toma Jurić - Juraj - Krk
3. Pavao Marić - Ivan - Krk
4. Josip Vošević
5. Mihovil Čerović
6. Petar Vušić
7. Niko Ljubiša
8. Niko Vojvodić - Petar (pok.)
9. Antun Kosijanović
10. Ilija Janković
11. Jakov Krilović
12. Đuro Kosić
13. Petar Vujović
14. Marko Vojić
15. Frane Radić
16. Antun Jurić
17. Rade Marović
18. Vuko Gregović
19. Antun Klapić
20. Pero Melinović
21. Stojko Kovačević
22. Savo Vukošić
23. Vuko Stijepo Đurić
24. Nikola Marković
25. Marko Vusanović
26. Marko Milović
27. Antun Staglić
28. Ivan Vilović
29. Špiro Zloković
30. Antun Stanojević
31. Ivan Pandić

²⁹ Naknadno dopisani mornari druge klase uglavnom potječu s istočnojadranske obale, dočim je udio Talijana i Grka mnogo manji u odnosu na prethodne kategorije brodske posade. Ovdje su također popisani isključivo mornari istočnojadranskog zavičajnog podrijetla.

32. Jovo Pejović
33. Jure Janšić
34. Stojko Marković
35. Toma Košić
36. Jovo Davidović
37. Stanko Perasović
38. Niko Lučić
39. Ignacije Mršić
40. Lazar Milošević
41. Nikola Radunović
42. Jure Jurić
43. Duje Đaković
44. Rade Radanović
45. Niko Mašković
46. Jure Dobrišić
47. Nikola Bušić
48. Petar Đurić
49. Jure Berović
50. Ivan Bogojević
51. Marko Resić
52. Frane Krstulović
53. Petar Braić
54. Antun Antunović

Mornarski pomoćnici (*mozzi*) prema popisu od 23. travnja 1785:

1. Antonio Sandei
2. Zuanne Antonio Mazzolin
3. Angelo Todeschini
4. Vincenzo Zuliani
5. Placido *della Pietà*
6. Francesco Baldacini
7. Francesco Gioachin
8. Pietro di Balili
9. Iseppo Bernardini
10. Zuanne Tagliapiera

11. Diodato Zanon
12. Antonio Capello
13. Zuanne Ganzi
14. Alessandro Orti
15. Francesco *della Ventura*
16. Zuanne Tomat
17. Teodor Janšić/Jakšić
18. Antonio Martinelli
19. Iseppo Belgrado
20. Stelio Pasquin
21. Anzolo Morfino
22. Francesco Mazarolli
23. Salvador *della Pietà*
24. Battista Santin
25. Antonio Raggio
26. Tomaso Aquilini
27. Francesco Zabin
28. Piero Balestra
29. Antonio Fabris
30. Anzolo Fabris
31. Anzolo Mazico
32. Anzolo Bertino
33. Piero Bazzi
34. Giorgio di Antonio di Zorzi
35. Paolo Bassani
36. Zuanne Battista Mari

Naknadno dopisani mornarski pomoćnici:³⁰

1. Antun Petrović
2. Nikola Bošković - Kumbor
3. Ivan Salatović

³⁰ Najveći broj mornarskih pomoćnika činili su Talijani. Uz cjelovit prikaz "malih od palube" iz 1785. godine, u popisu naknadno dopisanih navedeni su samo oni koji, na osnovu navođenja mjesta podrijetla ili prezimena, zasigurno dolaze s istočne obale Jadrana.

Prilog 2.

Sastav posade na ratnom brodu *Fama* (*Provveditori all'Armar*, b. 232. *Libro accordato della pubblica nave Fama Capitan Giuseppe Colovich Matticola quondam Nicolò, 1795/1797*, Archivio di Stato di Venezia)

Časnici, dočasnici i ostali dužnosnici (*Uffiziali e Titolati*) prema popisu od 19. lipnja 1796:

1. Kapetan (*Capitan*): Josip Kolović Matikola - Perast - lire 310³¹
2. Kapelan (*Cappellano*): fra Grgur Radošević - lire 48
3. Pisar (*Scrivan*): Demetrio Crittico - lire 186
4. Pomoćnik pisara (*Scrivanello*): Giuseppe Rossi - lire 36
5. Liječnik (*Eccelente*): Piero Piccoli - Andrea - Padova - lire 62³²
6. Prvi pilot / peljar (*Primo pilota*): Giovanni Tizian - Andrea (pok.) - Krf - lire 132
7. Drugi pilot / peljar (*Secondo pilota*): Josip Maras - lire 124³³
8. Treći pilot / peljar (*Terzo pilota*): Amiliare Ceroni - lire 114
9. Četvrti pilot / peljar (*Quarto pilota*): Giovanni Andrea Paita - lire 104
10. Peti pilot / peljar (*Quinto pilota*): Ivan Balović - lire 93
11. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Zuanne Alberti - lire 36
12. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Luigi Troiano - lire 36
13. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Zuanne Vuliano - lire 36
14. Prvi nokjer (*Primo nochiere*): Antonio Valecchi - lire 132
15. Drugi nokjer (*Secondo nochiere*): Tomaso Pascotti - lire 111
16. Kormilar (*Timonier*): Iseppo Bussato - Zuanne (pok.) - Mleci - lire 48³⁴

³¹ Za svaku je osobu naveden mjesečni iznos plaće u lirama. Uz novčani iznos, svaki član posade ovog ratnog broda dobivao je još 36 lira za mjesečnu prehranu i (osim kapetana koji je po svojem činu i funkciji imao pravo na veći iznos) po jednu libru *biškota* (*pan biscotto*) na dan.

³² Liječnik Piero Piccoli istu je službu vršio i na brodu *Eolo* u vrijeme kada je njime zapovijedao Kolović Matikola (popis iz 1785. godine).

³³ Josip Maras vršio je službu drugog pilota i na brodu *Eolo* u vrijeme kada je njime zapovijedao Kolović Matikola.

³⁴ Iseppo (Giuseppe) Bussato vršio je službu kormilara i na brodu *Eolo* u vrijeme kada je njime zapovijedao Kolović Matikola (popis iz 1785. godine).

17. Kormilar (*Timonier*): Nikola Radetić - lire 48
18. Kormilar (*Timonier*): Marin Tagliapietra - lire 48
19. Kormilar (*Timonier*): Diego Santaueffemia - lire 48
20. Čuvar / nadzornik broda (*Custode*): Francesco Olivieri - lire 74
21. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Domenico Rotta - lire 61
22. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Titta Romanino - lire 61
23. Nadzornik jarbola (*Gabbier*): Antonio Martinelli - lire 48
24. Stražar na košu jarbola (*Parechier, Parechietter*): Antonio Zocco - lire 48
25. Parun barke (*Paron di barcha*): Vincenzo Francon - lire 48
26. Ekonom (*Dispensier*): Bernardo Diodato - lire 61
27. Pomoćnik ekonoma (*Dispensierotto, Penese*): Antonio Vecchi - lire 36
28. Pomoćnik ekonoma (*Dispensierotto, Penese*): Andrea Riosa - lire 48
29. Brijač / pomoćnik brijača (*Barbierotto*): Giovanni Antonio dal Fabio - lire 36
30. Kapetanov sobar (*Camerotto*): Zuanne Pedruli - lire 36
31. Kuhar (*Cogo*): Carlo Mezzani - lire 36
32. Bačvar (*Botter*): Domenico Caligari - lire 48

Naknadno dopisani časnici, dočasnici i ostali dužnosnici (*Uffiziali e Titolati*):³⁵

1. Prvi pilot / peljar (*Primo pilota*): Vicko Buratović
2. Prvi pilot / peljar (*Primo pilota*): Nikola Šaljanić (*Saglianich*)
3. Drugi pilot / peljar (*Secondo pilota*): Petar Krstić
4. Treći pilot / peljar (*Terzo pilota*): Karlo Rensović
5. Treći pilot / peljar (*Terzo pilota*): Nikola Buratović
6. Peti pilot / peljar (*Quinto pilota*): Marko Antun Balović
7. Peti pilot / peljar (*Quinto pilota*): Jakov Krstić
8. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Luigi Petrina
9. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Antun Buratović
10. Pomoćni pilot / peljar (*Pilotin*): Luigi Salijanić
11. Kormilar (*Timonier*): Jakov Marković
12. Nadzornik za jedra (*Guardian / Castellano*): Antun Banović

³⁵ Sukladno zavičajnom podrijetlu časnika, dočasnika i vršitelja specijaliziranih službi na brodu *Fama* prema popisu iz lipnja 1796. godine, najviše naknadno dopisanih u ovoj kategoriji brodske posade potječe s Apeninskog poluotoka (ponajprije iz Mletaka). Ovdje se nabrajaju isključivo oni *Uffiziali e Titolati* koji su, prema njihovu prezimenu, očito podrijetlom s istočne obale Jadrana. Neki od njih također su naknadno prekriveni s popisa članova posade.

Mornari prvi klase (*Marineri prima classe*), zavičajem sa istočnoga Jadrana, prema popisu od 17. travnja 1796:³⁶

1. Josip Perković - Anđelo - Zadar
2. Petar Radović - Rade (pok.) - Dalmacija
3. Šimon Suin - Antun (pok.) - Šibenik
4. Toma Crovato - Ivan (pok.) - Istra
5. Vicko Colić - Josip - Turanj
6. Stjepan Dabović - Toma - Šibenik

Naknadno dopisani mornari prve klase:³⁷

1. Nikola Božičević
2. Antun Visković
3. Šime Rešević
4. Matija Marković
5. Juraj Dragičević
6. Ivan Dubranšić
7. Dominik Krstić
8. Tripun Raputović
9. Nikola Nikolić
10. Lovro Dabović
11. Jakov Sušić
12. Josip Dovšić
13. Marko Berović
14. Marko Deković
15. Filip Jerković

³⁶ Ukupni broj mornara prve klase iznosio je 84. Njihovo zavičajno podrijetlo nije iskazano redovito, a u primjerima kada jest, u pretežitoj su mjeri to talijanski gradovi i regije (Veneto, Mleci, Chioggia, Furlanija, Udine, Milano, Trento, Rimini). U manjoj mjeri mornari potječu i s mletačkih posjeda u Grčkoj (Krf, Kandija) i iz nekih drugih krajeva (Malta, Ljubljana). Ovdje donosimo isključivo popis mornara prve klase za koje na osnovu njihova prezimena možemo utvrditi da potječu s istočne obale Jadrana. Svi mornari prve klase imali su mjesečnu plaću u iznosu od 42 lire.

³⁷ Donosi se isključivo popis dopisanih mornara prve klase zavičajem s istočnojadranske obale.

Mornari druge klase (*Marineri seconda classe*), zavičajem sa istočnoga Jadrana, prema popisu od 19. travnja 1796:³⁸

1. Josip Radolfi - Josip - Kopar
2. Petar Varisi - Andrija - Zadar
3. Josip Grebijan - Martin (pok.) - Istra
4. Stanko Nikov - Niko - Paštrovići
5. Andrija de Corte - Antun (pok.) - Zadar
6. Marko Crovato - Šimun (pok.)
7. Šimun Škalabrin - Jakov - Šibenik

Naknadno dopisani mornari druge klase:³⁹

1. Božo Paštrović
2. Ivan Stipe
3. Josip Barišić
4. Ivan Katić
5. Andrija Buratović
6. Antun Seljanović
7. Konstantin Naković
8. Bartol Banović
9. Lovro Janković
10. Petar Buratović
11. Petar Milanović

³⁸ Ukupni broj mornara druge klase iznosio je 84. Njihovo zavičajno podrijetlo nije iskazano redovito, a kada jest, pretežito su to talijanski gradovi i regije (Veneto, Mleci, Palmanova, Padova, Brescia, Verona, Furlanija, Udine, Messina, Milano). U manjoj mjeri mornari potječu i s mletačkih posjeda u Grčkoj (Krf) te iz nekih drugih zemalja (Kranjska). Ovdje donosimo isključivo popis mornara druge klase za koje na osnovu njihova prezimena možemo utvrditi da potječu s istočne obale Jadrana. Svi mornari prve klase imali su mjesečnu plaću u iznosu od 36 lira.

³⁹ Donosi se isključivo popis dopisanih mornara druge klase zavičajem s istočnojadranske obale.

Mornarski pomoćnici (*Mozzi*), zavičajem sa istočnoga Jadrana, prema popisu od 26. lipnja 1796:⁴⁰

1. Ivan Crovato
2. Anđelo Balović
3. Stjepan Radić

⁴⁰ Ukupni broj mornarskih pomoćnika iznosio je 18, a njihovo uže zavičajno podrijetlo najčešće je izostavljeno iz popisa. Ovdje se navode isključivo *mozzi* podrijetlom s istočne obale Jadrana. Mornarski pomoćnici u pretežitom su broju Talijani, a isti je slučaj i s onima koji su naknadno dopisani. Svi mornarski pomoćnici imali su mjesečnu plaću u iznosu od 12 lira.

JOSIP KOLOVIĆ MATIKOLA FROM PERAST: CAPTAIN OF THE VENETIAN NAVY FROM THE END OF THE EIGHTEENTH CENTURY

LOVORKA ČORALIĆ AND MAJA KATUŠIĆ

Summary

Based on the material from the Archivio di Stato di Venezia (Venetian Navy Collection, *Provveditori all'Armar*), the article focuses on Josip Kolović Matikola from Perast in Boka kotorska, in the late eighteenth century Captain of the Venetian warships *Eolo* and *Fama*. Highlighted in the exposition is his family background, the history of the Kolović and the Kolović Matikola branch. The crew members of the ships that Kolović commanded are thoroughly examined according to four main ranks: Officers, Underofficers and holders of specialised duties on the ship (*Uffiziali e Titolati*), Sailors of the First Class (*Marineri prima classe*), Sailors of the Second Class (*Marineri seconda classe*) and Sailor Boys (*Mozzi*). Special emphasis is given to the crew's profile in terms of place of origin, particularly if they came from the eastern Adriatic. Appended are parts of the crew lists of the ships *Eolo* and *Fama* while they were under the command of Josip Kolović Matikola.

